

บทที่ 6

การวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจชุมชน

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมา ผลการศึกษาบ่งชี้ให้เห็นว่าชนชั้นนำของชุมชนส่วนใหญ่คือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งโดยที่ชนชั้นนำที่ดำรงตำแหน่งจะเป็นชนชั้นนำระดับสูงของแต่ละชุมชน ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำนั้นปรากฏว่า เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในระดับรองลงมา อาทิ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล บางคนที่ได้รับการระบุให้เป็นชนชั้นนำ เมื่อศึกษาถึงความแตกต่างด้านคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ปรากฏว่า ชนชั้นนำของแต่ละชุมชนมีคุณสมบัติต่อไปนี้แตกต่างกับประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การดำรงตำแหน่ง ฐานะมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในด้านรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การศึกษา การมีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ การเป็นผู้นำทางด้านความคิดเห็น และการเป็นเครือญาติของชนชั้นนำเก่า จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติเบื้องต้นดังกล่าว เป็นการอธิบายถึงคุณสมบัติเฉพาะของชนชั้นนำในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล

หลังจากการศึกษาได้พบลักษณะของชนชั้นนำในชุมชนที่ศึกษาว่าเป็นใครและมีคุณสมบัติที่สำคัญอะไรบ้างแล้ว การศึกษาโครงสร้างอำนาจของชุมชนนั้นต้องมองไปถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบุคคลที่เป็นชนชั้นนำของแต่ละชุมชนว่า มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเช่นไรด้วย และชนชั้นนำได้ใช้คุณสมบัติที่กลุ่มชนชั้นนำครอบครองอยู่เป็นเครื่องมือในการใช้ให้เกิดประโยชน์ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่อกันอย่างไร ซึ่งการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังกล่าวจะเป็นการให้ภาพโครงสร้างอำนาจของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

กรอบความคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างอำนาจของชุมชน สิ่งที่การศึกษาจะต้องคำนึงถึงประการแรกของการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจของชุมชนคือ ฐานอำนาจของตัวชนชั้นนำที่จะทำการวิเคราะห์ (source of power) ซึ่งผลจากการศึกษาในบทที่ผ่านมาปรากฏว่า ตัวชนชั้นนำที่ถูกระบุให้เป็นชนชั้นนำต่างก็เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล แนวความคิดการวิเคราะห์ชนชั้นนำมองว่า อำนาจของบุคคลมาจากตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ในสถาบัน หรืออำนาจมาจากการที่ชนชั้นนำมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่เมื่อมองสภาพความเป็นจริงในองค์การ

บริหารส่วนตำบล อำนาจมาจากแหล่งอำนาจจากสถาบันการปกครอง จากการจัดระเบียบการปกครองในระดับท้องถิ่น ซึ่งการปกครองดังกล่าวจะมาจากการดำรงตำแหน่งทำการปกครองชุมชนในระดับท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นก็มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และแพทย์ประจำตำบล ตำแหน่งเหล่านี้เป็นตัวแทนของอำนาจราชการที่มีผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ของประชาชนกับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในระดับท้องถิ่น รวมถึงการเข้าไปมีอิทธิพลทางความคิดของประชาชนโดยทั่วไป

ทั้งนี้ อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นไปในลักษณะของบุคคลผู้ที่ดำรงตำแหน่งของศูนย์อำนาจที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันอย่างใกล้ชิดด้วยสภาพธรรมชาติของสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำจึงต้องมองความสัมพันธ์บนพื้นฐานของแนวความคิดของความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างบุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่สำคัญของชุมชน

แนวความคิดโครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมตามแนวความคิด โครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง กลุ่มของความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งมีต่อกัน โดยที่คุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคล ข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมนี้เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว การเป็นญาติ การเป็นเพื่อน หรือการเป็นเพื่อนร่วมงานจากสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวจะมีพฤติกรรมร่วมกัน เช่น เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย การพูดคุย การเยี่ยมเยียนต่อกันอย่างสม่ำเสมอ (ชาติชาย ณ เชียงใหม่ 2526 : 55-59)

ภายในของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลสามารถแสดงได้ในลักษณะของจุดต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเส้นสายของความสัมพันธ์ จุดคือ บุคคล และเส้น คือเส้นสายความสัมพันธ์ของแต่ละคนที่มีต่อกัน คุณลักษณะของโครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมนั้น มีลักษณะที่สำคัญคือ 1. ความสัมพันธ์เชิงบทบาท 2. สิ่งของที่แลกเปลี่ยน 3. ลักษณะของการให้การรับ 4. ระยะเวลาของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้เกิดขึ้น

นักวิเคราะห์สังคมที่ใช้แนวความคิดโครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม มองว่าอำนาจในสังคมสามารถมองได้จากความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างตำแหน่งในข่ายของความสัมพันธ์

เพราะว่าอำนาจคือ หน้าที่ของตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ ดังนั้นการวิเคราะห์ว่าใครมีอำนาจมากกว่าใครในโครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ก็ดูได้ที่ตำแหน่งใดเป็นศูนย์กลางของอำนาจหรือผลประโยชน์ เพราะเมื่อทราบเช่นนั้นได้ก็ทำให้เราทราบได้ว่า ใครหรือตำแหน่งใดมีอำนาจเหนือตำแหน่งอื่นหรือคนอื่น (สมจิต ปัญญาศักดิ์ 2528 : 182)

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวความคิดการแลกเปลี่ยน (exchange theory) มาเพิ่มเติมการวิเคราะห์ด้วย ดังนี้

แนวความคิดของกลุ่มแลกเปลี่ยนนั้นมองว่า การกระทำของมนุษย์จะทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (rationality) ภายใต้อิทธิพลข่าวสารที่ได้รับรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัด และมองว่ามนุษย์จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวในการแลกเปลี่ยนทางสังคมนี้เป็นการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลที่ถูกจูงใจโดยผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากผู้อื่น ดังนั้น การแลกเปลี่ยนทางผลประโยชน์จึงเป็นกลไกอันหนึ่งที่ทำให้เกิดสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ได้ ทรายใดที่มีประโยชน์ให้แลกเปลี่ยนต่อกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อคู่สัมพันธ์มีการสนองตอบและมีความผูกพันทางใจต่อกัน

เมื่อนำแนวความคิดทั้งสองแนวดังกล่าวผสมผสานกับแนวความคิดโครงสร้างอำนาจของชุมชน สามารถอธิบายจากข้อค้นพบเบื้องต้นปรากฏว่า บุคคลที่เป็นชนชั้นนำของชุมชนคือบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล จากข้อระบุดังกล่าวถ้าหากว่าจะมองถึงแหล่งที่มาของอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมาจากพื้นฐาน 2 ประการ กล่าวคือ มาจากระบบราชการและพฤติกรรมบุคคล โดยแหล่งอำนาจดังกล่าวคือ “ตำแหน่ง” ของระบบนั้น ๆ ตัวแทนของแหล่งอำนาจดังกล่าวก็คือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งของอำนาจเหล่านั้น อาทิ ตำแหน่งในระดับชุมชน ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล

จากกรอบแนวความคิดโครงข่ายทางสังคม และแนวความคิดการแลกเปลี่ยนดังกล่าว สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในโครงสร้างอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราบ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังภัง ดังต่อไปนี้

ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง

องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปรางเป็นชุมชนที่ไม่แตกต่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้งเท่าใดนัก สำหรับประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันเป็นประชาชนที่เป็นลูกหลานของบรรพบุรุษที่เคยอยู่อาศัยมาแต่ดั้งเดิม และมีบางส่วนที่อพยพมาจากที่อื่น จึงทำให้ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง มีลักษณะความหลากหลายในหมู่เครือญาติ แต่ด้วยสภาพของที่อยู่ และลักษณะของการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและการทำประมง ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนมีความสนิทสนม มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและกันอยู่ตลอดเวลา และประชาชนรู้จักชื่อกันทั่ว

อนึ่ง อำนาจทางการปกครองของระบบราชการปัจจุบันที่มีการแต่งตั้งและเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของทางราชการในระดับท้องถิ่น ซึ่งการจัดการดังกล่าวมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานแล้ว จนเกิดเป็นวัฒนธรรมทางการปกครองในแต่ละชุมชนจะมีผู้นำชุมชนในฐานะผู้ปกครอง และเป็นผู้ได้รับอำนาจจากระบบของราชการ

ด้วยเหตุผลของสภาพการณ์ของสังคมดังกล่าว เมื่อสังเกตสภาพของศูนย์อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า หน่วยอำนาจมาจากหน่วยอำนาจที่แหล่งอำนาจจากการดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แหล่งอำนาจที่มาจากดำรงตำแหน่งในระดับชุมชน อาทิ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล (ตำแหน่งกำนัน) กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล บุคคลดังกล่าวล้วนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญเกี่ยวกับการปกครองในระดับชุมชนทั้งสิ้น

ผลการศึกษาจากการระบุตัวชนชั้นนำด้วยวิธีการระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง การพิจารณาจากตำแหน่งสำคัญ และวิธีการดูการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปรากฏว่าบุคคลที่ได้รับการระบุเป็นชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทั้งสิ้น กล่าวคือ

ชนชั้นนำระดับสูง

1. นายครรชิต อร่ามกิจโพธา	ดำรงตำแหน่ง	ประธานองค์การบริหาร
ส่วนตำบล/กำนัน
2. นายเอนก คล้ายเพ็ญ	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียน
3. นายเฉลิม แจ่มสว่าง	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/เลขานุการ
องค์การบริหารส่วนตำบล
4. นายบุญมาก บุญช่วย	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

ชนชั้นระดับต่ำ

5. นายสุเทพ เชิดฉิ่ง	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการบริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบล
ปากน้ำปราณ
6. พ.ต.ต.วิจิตร ชาตกิจเจริญ	ดำรงตำแหน่ง	สารวัตร สภ.ต.ปากน้ำปราณ
7. นายละมุล บุญช่วย	ดำรงตำแหน่ง	สมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบล
8. นายชันทรรัฐ แจ่มสว่าง	ดำรงตำแหน่ง	สมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบล
9. นางอรอนงค์ แป้นโก๋	ดำรงตำแหน่ง	สาธารณสุขตำบล
10. นางสาวชนิดา มานิตกุล	ดำรงตำแหน่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วน
ตำบล

ชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ คือ กลุ่มที่มีฐานอำนาจมาจากระบบราชการ และมีการบริหารกิจกรรมของชุมชน กลุ่มนี้มีบุคคลสำคัญคือ นายครรชิต อร่ามกิจโพธา ผู้ดำรงตำแหน่งกำนัน นายเฉลิม แจ่มสว่าง ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญมาก บุญช่วย ผู้ใหญ่บ้าน นายเอนก คล้ายเพ็ญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ซึ่งทั้งสี่คนนี้ได้รับระบุเป็นชนชั้นนำที่มีคะแนนเป็นชนชั้นนำระดับสูงขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณด้วย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มของชนชั้นนำที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการพบปะพูดคุยกันอยู่ทุกวัน และยังเป็นผู้ร่วมทีมการบริหารกิจกรรมของชุมชนด้วย ส่วนผู้ที่มีฐานะเป็นชนชั้นนำระดับต่ำของชุมชนมี นายสุเทพ

เชิดฉิ่ง ผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ.ด.วิจิตร ชาตกิจเจริญ สารวัตร สก.ค.ปากน้ำปราช นายละมุด บุญช่วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายจันทร์รัฐ แจ่มสว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นางอรอนงค์ แป้นไก่อ สารารณสุข และนางสาวชนิดา มานิดกุล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้เป็นคณะบริหารงานกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งกลุ่มจะมีการพบปะพูดคุยสมาคมกันอยู่ทุกวัน มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก

ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราช โดยการใช้วิธีการทางสังคมมิติ (sociometric choices) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ทางสังคมและการเลือกกลุ่มบุคคลในการร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชน โดยให้บุคคลที่เป็นชนชั้นนำเลือกผู้ที่มาร่วมทำงานด้วยกัน โดยตั้งคำถามว่า

“ในฐานะที่ท่านได้รับการระบุเป็นชนชั้นนำของชุมชนคนหนึ่ง ท่านมีความสัมพันธ์กับชนชั้นนำคนอื่น ๆ ในชุมชนของท่านอย่างไร และถ้าท่านในฐานะที่ท่านเป็นชนชั้นนำของชุมชนในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจและการช่วยเหลือ หรือการผลักดันให้โครงการดังกล่าวสำเร็จได้จากกลุ่มบุคคลดังกล่าว ท่านคิดว่าจะเลือกบุคคลใดมาร่วมงานกับท่านในโครงการดังกล่าวนี้ มาประมาณ 5 ท่าน โดยมีต้องคำนึงว่า บุคคลดังกล่าวจะเป็นใคร มีความสนิทสนมกับท่านหรือไม่ และจะได้รับการเลือกจากประชาชนทั่วไปหรือไม่ และกรุณาระบุลำดับความสำคัญของแต่ละท่านจาก 1-5 ตามตารางที่กำหนดให้”

ผลจากการตั้งคำถามแบบสอบถามสัมภาษณ์ชนชั้นนำในการเลือกบุคคลร่วมงานหรือร่วมการตัดสินใจ ช่วยเหลือในกิจกรรมของชุมชน ปรากฏว่า บุคคลที่ได้รับการเลือกและมีคะแนนของการเลือกเป็นผู้ร่วมงาน ร่วมตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ของกิจกรรมในชุมชนมากที่สุดคือ นายครรชิต อร่ามกิจโพธา (คะแนนการระบุ = 33) นายเอก คล้ายเพ็ญ (คะแนนการระบุ = 21) นายบุญมาก บุญช่วย (คะแนนการระบุ = 18) นายสุเทพ เชิดฉิ่ง (คะแนนการระบุ = 12) พ.ศ.ด.วิจิตร ชาตกิจเจริญ (คะแนนการระบุ = 14) นายจันทร์รัฐ แจ่มสว่าง (คะแนนการระบุ = 10) นายละมุด บุญช่วย (คะแนนการระบุ = 9) นางอรอนงค์ แป้นไก่อ (คะแนนการระบุ = 4) นางสาวชนิดา มานิดกุล (คะแนนการระบุ = 4)

ผลจากการระบุดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชนชั้นนำระดับสูงเป็นกลุ่มคนที่ชนชั้นนำเลือกเป็นผู้ร่วมงาน ร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนในระดับที่สูง โดยเฉพาะบุคคลที่ดำรง

ตำแหน่งที่สำคัญของชุมชน เช่น นายกรรชิต อร่ามกิจโพธา และนายเอนก กล้ายเพ็ญ เป็นบุคคลที่กลุ่มชนชั้นนำเลือกเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนสูงสุด ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำนั้นได้รับเลือกในระดับของคะแนนที่ใกล้เคียงกัน และผลของการระบุนชนชั้นนำดังกล่าวพบว่าข้อสังเกตที่ว่าชนชั้นนำที่ได้รับการระบุโดยชนชั้นนำด้วยกันนี้จะเป็กลุ่มของนายกรรชิต อร่ามกิจโพธา เป็นส่วนใหญ่

เมื่อสัมภาษณ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำแต่ละคนที่มีต่อกัน โดยการแบ่งระดับของความสัมพันธ์ออกเป็น 5 ระดับ กล่าวคือ 1) สนิทสนมคุ้นเคยกันดี 2) รู้จักดี 3) รู้จักบ้างเล็กน้อย 4) เคยได้ยินชื่อ และ 5) ไม่รู้จักกันเลย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมและวัดระดับของการคบค้าสมาคมต่อกัน (acquaintanceships) ปรากฏว่า ในการระบุนชนชั้นนำและระดับของความสัมพันธ์ของชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปรางทั้งหมดระบุว่า "มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดี" ก็มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชุมชน จากการได้ร่วมใช้ชีวิตในชุมชนช่วงระยะเวลาหนึ่ง ได้สังเกตเพื่อให้เหตุผลส่วนนี้เพราะว่า

ประการแรก องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว ทำให้ประชาชนต้องไปมาหาสู่ มีการพบปะพูดคุยกันตลอดเวลา สัมพันธภาพทางสังคมจึงมีโครงข่ายโยงใยกันทั่วถึงทุกคน

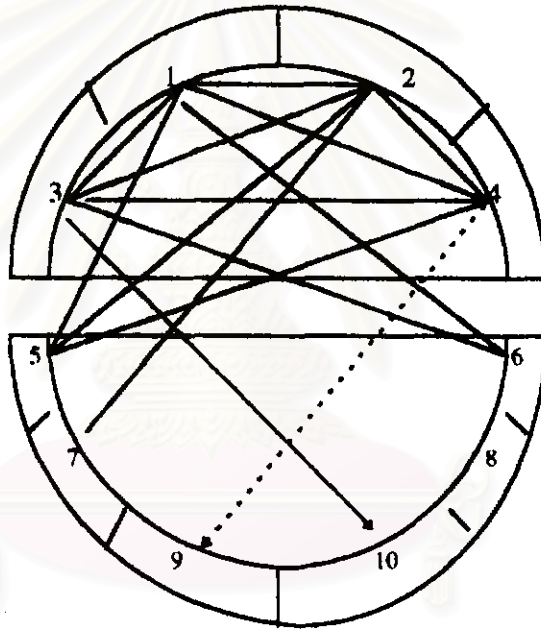
ประการที่สอง ลักษณะของการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมการทำประมง และค้าขาย ทำให้ประชาชนในชุมชนต้องพึ่งพากันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการพึ่งพาทางการช่วยแรงงานในการประกอบอาชีพ

ประการที่สาม กลุ่มชนชั้นนำของชุมชนโดยส่วนรวมจะต้องมีความร่วมแรง ร่วมใจกันทำกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมของชุมชนจึงจะบรรลุเป้าหมายได้

จากสภาพพื้นฐานทางสังคมดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มของชนชั้นนำที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่าประชาชนทั่วไป

จากการศึกษาโดยใช้วิธีการสังคมนิติ (sociometric choices) สามารถแสดงภาพสังคมนิติ (sociogram) แสดงเส้นความสัมพันธ์ของการเลือกชนชั้นนำที่ร่วมทำกิจกรรมในชุมชนของชนชั้นนำระดับสูง และชนชั้นนำระดับต่ำได้ดังนี้

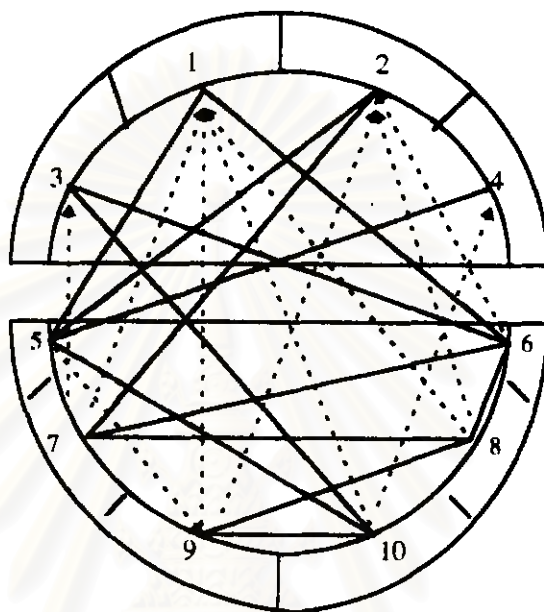
แผนภูมิที่ 6.1 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชนระดับสูงในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราบ แสดงโดยการใช้การสังคมนิติ (sociometric)

————— สัมพันธ์แบบได้ตอบ
 สัมพันธ์แบบทางเดียว

หมายเลข แทนตัวชนชั้นนำตามลำดับที่การระบุโดยประชาชน

แผนภูมิที่ 6.2 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric)

————— สัมพันธ์แบบโต้ตอบ
 สัมพันธ์แบบทางเดียว

หมายเลข แทนตัวชนชั้นนำตามลำดับที่การระบุโดยประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแผนภาพที่ 6.1 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมของชนชั้นนำระดับสูงในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง ที่แสดงโดยวิธีการสังคมมิติ (sociometric) แสดงว่า เส้นสายของความสัมพันธ์ของจุดต่าง ๆ (ชนชั้นนำ) มีโครงข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคมกันอย่างใกล้ชิด และมีการเลือกกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมของชุมชนที่มีลักษณะเกาะกลุ่มกันในหมู่ชนชั้นนำระดับสูงด้วยกัน (สังเกตจากเส้นโยงระหว่างจุดต่าง ๆ) แม้จะเลือกชนชั้นนำในต่างระดับบ้างก็เป็นการเลือกบุคคลที่ทำงานร่วมกัน อาทิ พ.ต.ต.วิจิตร ชาติกิจเจริญ นายสุเทพ เชิดฉิ่ง ซึ่งเป็นชนชั้นนำต่างระดับเป็นผู้ร่วมงานในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน และจากการโยงเส้นสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าว ความสัมพันธ์ของชนชั้นนำระดับสูงจะมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบซึ่งกันและกันทุกคน ซึ่งมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมจึงเป็นแบบลูกโซ่ จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกลุ่มของชนชั้นนำระดับสูงขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง มีความสัมพันธ์ทางสังคมกันอย่างใกล้ชิด และยังมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบซึ่งกันและกันด้วย

ในขณะเดียวกัน แผนภาพที่ 6.2 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง โดยวิธีการสังคมมิติ (sociometric) พบว่า ชนชั้นนำระดับต่ำส่วนมากเลือกบุคคลจากชนชั้นนำระดับสูง เป็นผู้ร่วมงานในการตัดสินใจหรือทำกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน ดังจะเห็นจากสังคมมิติ (sociogram) ที่แสดงเส้นโยงความสัมพันธ์จากการระบุในความสัมพันธ์ จะเลือกบุคคลชนชั้นนำในระดับเดียวกันบ้างเพียงบางส่วนเท่านั้น และเป็นที่สังเกตพบว่า เส้นโยงของความสัมพันธ์ของชนชั้นนำในระดับต่ำจะระบุชนชั้นนำระดับสูงที่เป็นผู้นำ คือ นายครรชิต อร่ามกิจโพธา นายเอนก กล้ายเพ็ญ มากที่สุด

กล่าวโดยสรุป ชนชั้นนำในระดับต่ำมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และพบว่า ชนชั้นนำระดับต่ำจะมีความสัมพันธ์กับชนชั้นนำระดับสูงมากกว่ามีความสัมพันธ์กับชนชั้นนำในระดับต่ำด้วยกันเอง

จากการระบุความสัมพันธ์ทางสังคมโดยวิธีการสังคมมิติ โดยการระบุเลือกบุคคลผู้ร่วมงานในกิจกรรมของชุมชน ปรากฏว่า ชนชั้นนำระดับสูงเป็นบุคคลที่ได้รับการระบุมากที่สุด และชนชั้นนำที่มีอิทธิพลในกิจกรรมของชุมชนจะเป็นชนชั้นนำระดับสูง และชนชั้นนำระดับสูงนี้จะมีทีมที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งทีมงานของชนชั้นนำระดับสูงดังกล่าวจะได้รับการระบุเป็นชนชั้นนำในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำด้วยกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำระดับสูงที่มีต่อกัน จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากกว่าชนชั้นนำ

ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำ และขณะเดียวกันในความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำจะให้ความสำคัญแก่ชนชั้นนำระดับสูงมากกว่าให้ความสำคัญแก่ชนชั้นนำในระดับชั้นเดียวกัน

จากการวิเคราะห์โครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม โดยวิธีการสังคมมิติ (sociometric) ดังกล่าว ทำให้การศึกษาได้เห็นภาพของโครงสร้างของชนชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ชนชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ คือ ชนชั้นนำระดับสูงของชุมชน ซึ่งมีนายครรชิต อ่วมกิจโพธา นายเอนก คล้ายเพ็ญ นายเฉลิม แจ่มสว่าง และนายบุญมาก บุญช่วย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งเกี่ยวกับการปกครองในระดับชุมชนทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างอำนาจในการตัดสินใจของชุมชนอยู่ภายใต้การตัดสินใจของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อผู้ศึกษาเข้าศึกษาภาคสนาม สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชนชั้นนำในกิจกรรมของชุมชน และสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชน ตลอดจนสังเกตการณ์เหตุการณ์ของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ สรุปผลการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ดังนี้

1. นายครรชิต อ่วมกิจโพธา

นายครรชิต อ่วมกิจโพธา หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “กำนันแม้ง” เกิดเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2501 ที่หมู่ 2 ต.ปากน้ำปราณ อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ ปัจจุบันอายุ 39 ปี บิดาเป็นชาวจีนที่อพยพมาจากเมืองจีน และได้แต่งงานกับสาวปากน้ำปราณ บิดาได้ยึดอาชีพค้าขายเป็นหลัก เช่น ค้าของชำ เป็นต้น นายครรชิตเริ่มศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ แล้วมาจบ ม.3 ที่โรงเรียนเมืองปราณบุรี แล้วมาต่อระดับ ปวช. ที่โรงเรียนอาชีพวะเซน จอห์น จบการศึกษาระดับ ปวศ. ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน (ช่างยนต์) และในภายหลังได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏเพชรบุรี

นายครรชิต ตั้งแต่สมัยศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. ปวศ. ค่อนข้างเป็นบุคคลที่เข้มแข็งไม่ค่อยยอมใคร ค่อนข้างเกรงเป็นอย่างมาก ภายหลังจบการศึกษาก็ได้เริ่มต้นทำธุรกิจหลายประเภท เช่น ฝึกอบรมร้านขายของชำของบิดา รวมทั้งเป็นเอเจนต์น้ำแข็งที่ใหญ่ที่สุดในตำบลปากน้ำปราณ จนสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้อย่างรวดเร็ว จนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีมากคนหนึ่ง

ปี 2528 ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 แห่งตำบลปากน้ำปราณ ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน นายครรชิตได้พยายามแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา ศักยภาพตนเองอย่างไม่ลดละ เข้าอบรมศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ มากมาย พยายามที่จะพัฒนาท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้าอย่างเต็มที่ พยายามประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ หน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างเต็มที่ จนเป็นบุคคลที่กว้างขวางมากที่สุดคนหนึ่งในปราณบุรี มีผู้คนต่างนับหน้าถือตา กันอย่างค้ำคั้น ชาวบ้านเมื่อมีทุกข์ก็จะมาขอความช่วยเหลือจากนายครรชิต นายครรชิตก็จะสามารถ ช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นบุคคลที่เพียบพร้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านตำแหน่งกำนัน มีฐานะทาง เศรษฐกิจที่ดี เป็นบุคคลที่กว้างขวาง และเข้าถึงนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสนิทสนมกันดีกับนักการเมืองระดับชาติของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งเข้าถึงข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัด และระดับกระทรวง ทบวง กรม

นายครรชิตมีบุคลิกภาพที่เด่นต่างจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านคนอื่น เขาเป็นคนที่ มีบุคลิกภาพเชื่อมั่นในตนเองสูง พูดจาเสียงดัง มีอำนาจ มีจิตใจกว้างขวาง มีจิตใจนักเลง ทำให้ได้รับ ตำแหน่งประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอปราณบุรี เกียรติคุณที่เคยได้รับคือ ได้เป็นกำนัน แทนบทอง ปี 2535 และปัจจุบันเมื่อสภาตำบลปากน้ำปราณยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล นายครรชิตก็เป็นประธานองค์การบริหารส่วนตำบลคนแรก และจัดว่าเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคน หนึ่งของการเมืองระดับท้องถิ่นในปราณบุรีคนหนึ่ง

2. นายเอนก คล้ายเพ็ญ

นายเอนก คล้ายเพ็ญ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ครูเหนก” ปัจจุบันอายุ 48 ปี เกิดที่ตำบลปากน้ำปราณ บิดาและมารดามีอาชีพเป็นครูสอนหนังสือระดับประถมศึกษา ได้เริ่มศึกษา ที่โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ และต่อมาได้ศึกษาต่อจนจบปริญญาตรี ที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี ออกมา รับราชการเป็นครู โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ จนปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน (ระดับ 7)

ครูเหนก เป็นบุคคลที่กว้างขวาง มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย เป็นที่นับหน้าถือตา ของประชาชนในตำบลปากน้ำปราณ นอกจากรับราชการครูแล้ว ครูเหนกยังมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทำกับข้าวอร่อยมาก จึงดำเนินการกิจการร้านอาหารด้วย ชื่อ “ถ้านครูเหนก” ที่ใช้ชื่อนี้เพราะ ครูเหนกเป็นคนผมน้อย เขาทำกับข้าวเองกับภรรยา (ภรรยาที่เป็นครูอยู่โรงเรียนเดียวกัน) มาทำ ตอนเย็นเด็กสอนหนังสือ

ครูเหนกชอบช่วยเหลือชาวบ้านอย่างมาก เคยเป็นพระติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐในอำเภอบ่อยครั้ง คอยบริการประชาชน เป็นคนที่มีจิตใจกว้างขวาง แต่ไม่ใช่เป็นนักเลง เจ้าพ่อ

ครูเหนกค่อนข้างมีความสนิทสนมกับกำนันกรรชิตเป็นอย่างมาก ตอนเริ่มเกิดองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ ๆ กำนันกรรชิตเคยดึงครูเหนกไปช่วยงานในองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย เพราะเห็นฝีมือการทำงาน เป็นนักประสานที่เยี่ยมยอดและกว้างขวาง เป็นที่นับถือของชาวบ้าน

3. นายเฉลิม แจ่มสว่าง

นายเฉลิม แจ่มสว่าง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ผู้ใหญ่เฉลิม” เกิดที่หมู่ 3 ต.ปากน้ำปราง ปัจจุบันอายุ 43 ปี และได้อาศัยอยู่ในตำบลปากน้ำปรางมาโดยตลอด ชีวิตในวัยเด็กเริ่มศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านปากน้ำปราง จบ ป.5 แล้วก็ได้ทำไร่แดงโมและไร่อื่น ๆ มีที่ดิน 70 กว่าไร่ ระหว่างที่ทำไร่ไปนั้น ได้มีความสนใจที่จะช่วยเหลือชาวบ้าน และพัฒนาท้องถิ่น จึงได้รับเลือกจากผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดเวลาที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้พยายามสร้างความเจริญให้กับส่วนรวม ช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ จนปี พ.ศ.2533 ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 นอกเหนือจากอาชีพทำไร่ และการเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ผู้ใหญ่เฉลิมได้เป็นสมาชิกกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้สื่อข่าวเพื่อรายงานไปสู่จังหวัด เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ สืบเสาะดูแลความประพฤติของนักโทษที่ถูกคุมประพฤติ เคยได้รับโล่เกียรตินิยมด้านการประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน ผู้ใหญ่เฉลิมเป็นบุคคลที่มีจิตใจกว้างขวาง แต่ไม่ใช่เชิงนักเลงหรือเจ้าพ่อ เป็นคนพูดเก่ง มีมันสมองรู้ปัญหาชุมชนดี สามารถก้าวมาเป็นผู้นำได้ โดยที่ไม่เคยมีญาติพี่น้องที่มีพื้นฐานทางการเมืองท้องถิ่นมาเลย จนนายอำเภอปรางบุรีได้เห็นหน่วยก้าน จึงส่งประกวดผู้ใหญ่บ้านดีเด่นของจังหวัด แต่เนื่องจากความไม่พร้อม จึงได้แต่รองชนะเลิศ และตั้งใจว่าปี 2541 จะลงชิงผู้ใหญ่ดีเด่น (แห่นบทอง) อีกครั้งหนึ่ง

4. นายสุเทพ เชาว์ฉิ่ง เกิดที่ปากน้ำปราง ปัจจุบันอายุ 30 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านหนุ่มที่มีอนาคตไกล เริ่มต้นศึกษาที่โรงเรียนบ้านหนองบัว จบชั้นประถมปีที่ 6 แล้วไปต่อโรงเรียนปากน้ำปรางวิทยา จบชั้น ม.3 หลังจากนั้นไปเรียนต่อจนจบ ปวช. ช่างไฟฟ้า ที่วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ พอจบแล้วก็ได้ขึ้นกรุงเทพฯ ไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง แต่ไม่จบ จนกลับมาปากน้ำปรางทำธุรกิจประมง สานต่อธุรกิจประมงของบิดา เนื่องจากนายสุเทพเป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี อีกทั้งเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ทำให้เป็นคนหนุ่มที่ดูอยากจะวางอนาคตเพื่อ

สืบทอดตำแหน่ง จึงสนับสนุนให้สมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ปี 2537 จึงได้ลงสมัครผู้ใหญ่บ้าน โดยมี คู่แข่ง 3 คน และผู้ใหญ่สุเทพก็ได้รับชัยชนะ เป็นผู้ใหญ่บ้านหนุ่มที่มีอายุเพียง 27 ปีเท่านั้น

นายสุเทพเป็นคนจิตใจกว้างขวาง แต่ด้วยความเป็นวัยรุ่นจึงค่อนข้างยังมีความคิด ที่สนุกสนานตามประสาคนหนุ่มอยู่ แต่ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจและบารมีเก่าของลุง จึงทำให้มีบทบาทสูง ชอบอาสารับชาวบ้านไปติดต่องานที่อำเภออยู่บ่อย คอยบริการชาวบ้าน นอกจากนี้ยังได้ เป็นสมาชิก อปพร. ทส.ปช. ลส.ชบ. นับว่าเป็นคนหนุ่มที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่ง

5. พ.ต.ต.วิจิตร ชาตกิจเจริญ เป็นนายตำรวจหนุ่ม มิใช่เป็นคนปราณบุรี ปัจจุบัน อายุ 33 ปี จบการศึกษาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่น 39 สำเร็จปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบันเป็นสารวัตรสถานีตำรวจภูธรปากน้ำปราณ แต่เพิ่งย้ายมาได้ยังไม่ถึงปี จึงยังไม่เป็นที่รู้จัก ของประชาชนมากนัก แต่มีความสนิทสนมกับกำนันครรชิตเป็นอย่างมาก เคยรู้จักกันมาก่อนที่จะ ย้ายมาอยู่ปากน้ำปราณด้วย

6. นายบุญมาก บุญช่วย เป็นผู้ใหญ่บ้านที่เป็นที่เคารพของประชาชน เนื่องจาก เป็นผู้อาวุโส เป็นผู้เสียสละ ทำเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้าน

7. นายละมูล บุญช่วย และนายจันทร์รัฐ แจ่มสว่าง เป็นบุคคลที่เป็นสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นที่เชื่อถือของประชาชนเลขาเลือก เข้ามา (นายจันทร์รัฐ แจ่มสว่าง ก็เป็นญาติกับผู้ใหญ่เฉลิม แจ่มสว่าง)

8. นางสาวชนิดา มานิตกุล เป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสาววัย 36 ปี จบปริญญาตรีนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในตำแหน่งที่สำคัญ เป็นกลไกขับเคลื่อน บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตกอยู่ใต้อำนาจบัญชาของประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ค่อยมีความคิดเห็นเป็นของตัวเอง ต้องกระทำตามนโยบายของกำนันอย่างเคร่งครัด

9. นางอรอนงค์ แป้นโก๋ สาธารณสุขตำบล เป็นบุคคลที่มีบทบาทสูง อยู่สถานี ออนามัยตำบลปากน้ำปราณ เป็นที่รู้จักของชาวบ้านในตำบลปากน้ำปราณ ขามเจ็บไข้ได้ป่วยจะนึก ถึงหมอรอนงค์ เป็นคนแรก และมีความสนิทสนมกับกำนันเม้ง (ครรชิต) เป็นอย่างดี

จากการศึกษาโดยการนำกรอบแนวความคิด โครงข่ายทางสังคมและการแลกเปลี่ยน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ ปรากฏว่า ชนชั้นนำของชุมชนเป็นชนชั้นนำที่เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่ชนชั้นนำที่ดำรงตำแหน่งทางการนั้นแหล่งอำนาจมาจากระบบราชการ ที่จัดเจ้าหน้าที่ปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวแทนของทางราชการในการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่และมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชน

จากการแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณดังกล่าว เป็นการยืนยันสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า “ชนชั้นนำในชุมชนแต่ละชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ อย่างใกล้ชิด”

ชนชั้นนำและลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลวังก้งเป็นชุมชนที่เก่าแก่ทางประวัติศาสตร์และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ซึ่งเมื่อมองถึงหน่วยอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า หน่วยแห่งอำนาจมีที่มาจากระบบราชการ โดยเฉพาะบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยอำนาจที่มาจากระบบราชการในระดับชุมชน ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายต่าง ๆ แพทย์ประจำตำบล ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งที่สำคัญของชุมชน และเป็นการแสดงถึงสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าประการหนึ่งด้วย

ผลจากการระบุตัวชนชั้นนำของชุมชนโดยวิธีการพิจารณาจากชื่อเสียง ซึ่งนำมาใช้เป็นวิธีการแรก และวิธีการดังกล่าวสามารถแบ่งชนชั้นนำออกเป็นระดับสูง-ต่ำ การระบุตัวชนชั้นนำโดยพิจารณาจากตำแหน่งสำคัญ และคู่มือที่การตัดสินใจของชุมชน ซึ่งผลของการระบุตัวชนชั้นนำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลจากการระบุตัวชนชั้นนำดังกล่าว สามารถจัดระดับของชนชั้นนำออกเป็นชนชั้นนำระดับสูง-ต่ำ ตามคะแนนการระบุจากประชาชนได้ดังนี้

ชนชั้นนำระดับสูง

1. นายสุรินทร์ นิลคำ	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการบริหาร
2. นายสมชาย กลิ่นสำภู	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการบริหาร

3. นายฉวีต ดอกยี่สุน	ดำรงตำแหน่ง	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธาน
องค์การบริหารส่วนตำบล
4. นายบุญชู นิลนวล	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

ชนชั้นนำระดับต่ำ

5. นายวสันต์ เผ่าพันธ์	ดำรงตำแหน่ง	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
6. นางศิริพร เผ่าพันธ์	ดำรงตำแหน่ง	สมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบล
7. นายเล็ก หลิมเล็ก	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิกสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบล
8. นายวินิตย์ พวงทอง	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิกสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มชนชั้นนำและแหล่งอำนาจของชนชั้นนำในองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้งง สามารถวิเคราะห์กลุ่มชนชั้นนำและแหล่งอำนาจของแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

ชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลวังก้งง พิจารณาจากแหล่งที่มาของอำนาจแล้ว ความสัมพันธ์ทางอำนาจเป็นลักษณะของกลุ่มที่มีฐานอำนาจมาจากการดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งโดยตำแหน่งและจากการเลือกตั้ง โดยมีพื้นฐานจากการบำเพ็ญตัวเองเป็นประโยชน์ในกิจการของชุมชน

จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจโดยมีวิธีการทางสังคมมิติ (sociometric choices) เพื่อดูความสัมพันธ์ทางสังคม โดยการสัมภาษณ์เฉพาะในกลุ่มที่เป็นชนชั้นนำของชุมชนในการทดสอบถึงการเลือกบุคคลที่สามารถนำมาร่วมกิจกรรมในชุมชน หรือเลือกบุคคลมาร่วมกันตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชน โดยผู้ศึกษามีแบบสอบถามการระบุบุคคล ลำดับที่และระดับของความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้เลือกกับบุคคลที่เลือก ซึ่งผลปรากฏดังนี้

ชนชั้นนำที่ได้รับเลือกเป็นผู้ร่วมงานหรือการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนจากชนชั้นนำ ปรากฏว่า บุคคลที่ได้รับเลือกและมีคะแนนการระบุสูงที่สุดคือ นายสุรินทร์ นิลคำ

(คะแนนการระบุ = 45) นายสมชาย กลิ่นถั่ว (คะแนนการระบุ = 30) นายถวิล ดอกยี่สุ่น (คะแนนการระบุ = 18) นายบุญชู นิลนวล (คะแนนการระบุ = 14) ทั้ง 4 คน เป็นชนชั้นนำระดับสูงที่ได้รับการระบุคะแนนจากประชาชนและชนชั้นนำด้วยกันในระดับคะแนนการระบุที่สูง ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำได้รับคะแนนการระบุการเลือกจากชนชั้นนำด้วยกันในระดับที่แตกต่างจากชนชั้นนำระดับสูง แต่มีระดับคะแนนที่ใกล้เคียงกันในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำด้วยกัน กล่าวคือ นายวสันต์ เผ่าพันธ์ นางศิริพร เผ่าพันธ์ นายเล็ก หลิมเล็ก และนายวินิตย์ พวงทอง (มีคะแนนการระบุ = 10, 9, 6 และ 9)

จากการสังเกตขณะที่ทำการสัมภาษณ์แบบสอบถามชนชั้นนำของชุมชนแต่ละคน พบว่า ชนชั้นนำระดับสูงจะเลือกบุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานหรือร่วมการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนเป็นกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงด้วยกัน โดยเฉพาะตำแหน่งที่สำคัญที่สุดของชุมชนได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำนั้นจะเลือกชนชั้นนำในระดับสูงเป็นผู้ร่วมงาน หรือร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ จะเลือกชนชั้นนำในระดับเดียวกันบ้างก็อยู่ในลำดับของความสำคัญในระดับรอง ๆ จากการระบุตัวชนชั้นนำเพื่อเป็นผู้ร่วมงานในการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนดังกล่าว สรุปได้ว่า ชนชั้นนำระดับสูงจะมีบทบาทในการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชน และชนชั้นนำระดับสูงนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าชนชั้นนำระดับต่ำ เพราะเหตุที่ว่าชนชั้นนำระดับต่ำส่วนใหญ่จะเลือกเอาชนชั้นนำระดับสูงเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่า การได้บุคคลสำคัญดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะทำให้กิจกรรมสำเร็จตามปรารถนาได้

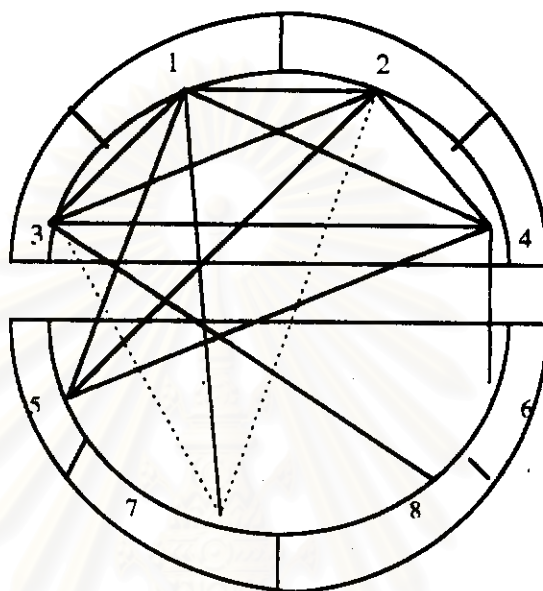
เมื่อสัมภาษณ์ถึงความสัมพันธ์ภาพระหว่างชนชั้นนำแต่ละคนที่มีต่อกัน โดยการแบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 5 ระดับ กล่าวคือ 1) สนับสนุนคู่เคียงกันดี 2) รู้จักดี 3) รู้จักบ้างเล็กน้อย 4) เคยได้ยินชื่อ และ 5) ไม่รู้จักกันเลย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมและวัดระดับของความสัมพันธ์ การคบค้าสมาคมต่อกัน (acquaintanceships) อันจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่ามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพียงใด ปรากฏผลของการระบุความสัมพันธ์ของชนชั้นนำเช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง กล่าวคือ มีการระบุว่า "มีความสนับสนุนคู่เคียงกันดี" ทั้งหมดของการระบุ ซึ่งเมื่อคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของชุมชนแล้วก็สอดคล้องกันเพราะภายในชุมชนมีการตั้งบ้านเรือนร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ กิจกรรมของชุมชนที่ต้องทำร่วมกันอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมของบทบาทที่แต่ละคนที่ดำรงอยู่

เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของชนชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลวังกัณฑ์
ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงแสดงให้เห็นเป็นสังคมมิติ (sociogram) ซึ่งอาศัยจากการสัมภาษณ์จาก
ชนชั้นนำในการเลือกชนชั้นนำเข้าร่วมทำกิจกรรมของชุมชนดังที่เสนอมาแล้ว ซึ่งสามารถแสดง
ความสัมพันธ์ของชนชั้นนำระดับสูงและระดับต่ำได้ โดยแสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ภายใน
กลุ่มชนชั้นนำระดับสูง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เส้นโยงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำระดับ
สูงที่เลือกบุคคลในการร่วมทำกิจกรรมร่วมกันนั้น ชนชั้นนำระดับสูงจะเกาะกลุ่มกันอยู่ภายในกลุ่ม
ชนชั้นนำระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ และมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบซึ่งกันและกัน การระบุเลือกจะ
เลือกชนชั้นนำระดับต่ำบ้างจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ดังปรากฏดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6.3 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงในองค์การบริหารส่วนตำบล
วังภักทง แสดงโดยการใช้การสังกมมิติ (sociometric)

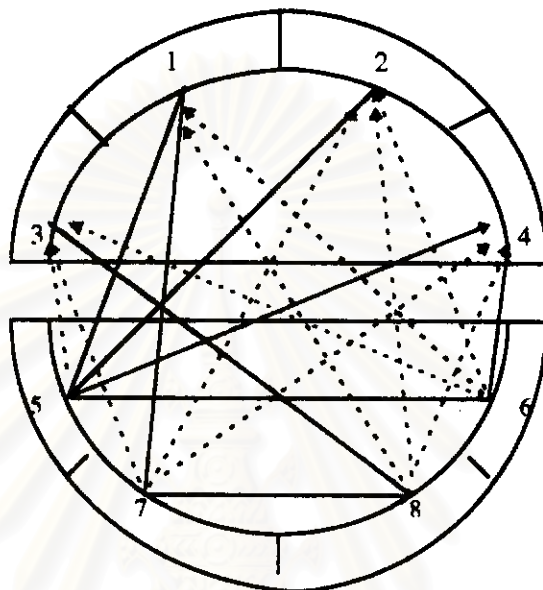

_____ สัมพันธ์แบบโต้ตอบ

..... สัมพันธ์แบบทางเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 6.4 ลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในองค์การบริหารส่วนตำบล
วังภังค์ แสดงโดยการใช้การสังคมมิติ (sociometric)

_____ สัมพันธ์แบบโต้ตอบ

..... สัมพันธ์แบบทางเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในแผนภาพที่ 6.3 แสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับสูง ในการเลือกบุคคลที่ทำกิจกรรมของชุมชน และรวมถึงการตัดสินใจในชุมชนด้วย ปรากฏว่า เส้นโยงความสัมพันธ์ของชนชั้นนำระดับสูง ส่วนใหญ่จะเลือกชนชั้นนำระดับสูง เลือกบุคคลจากชนชั้นนำระดับต่ำบ้างก็มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และมีความสัมพันธ์แบบได้ตอบกันเป็นส่วนมาก จากเส้นโยงความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของชนชั้นนำระดับต่ำไม่เกาะกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบการเกาะกลุ่มของชนชั้นนำระดับสูง

จากการระบุบุคคลเพื่อให้ชนชั้นนำเลือกผู้ร่วมงาน หรือร่วมตัดสินใจในกิจกรรมของชุมชนและระบุความสัมพันธ์ระหว่างผู้เลือกกับผู้ถูกเลือกโดยวิธีการทางสังคมมิติ ปรากฏว่าชนชั้นนำระดับสูงเป็นบุคคลที่ได้รับการเอ่ยชื่อถึงมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงการมีบทบาทในการตัดสินใจของชนชั้นนำระดับสูงที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเพียงไม่กี่คน และชนชั้นนำระดับสูงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากกว่าชนชั้นนำระดับต่ำ ด้วยเหตุที่ว่า ชนชั้นนำระดับต่ำจะเลือกชนชั้นนำระดับสูงเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมสำคัญของชุมชน ถึงอย่างไรก็ตาม ชนชั้นนำระดับสูงก็จะมีทีมงานของตนเองในการทำงานในกิจกรรมของชุมชน โดยทีมงานก็คือชนชั้นนำในระดับต่ำนั่นเอง เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของชนชั้นนำแล้ว สามารถอธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงจะมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นและเกาะกลุ่มกันมากกว่าความสัมพันธ์ของชนชั้นนำระดับต่ำ แต่ชนชั้นนำทั้งสองระดับก็ยังปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ในต่างระดับอยู่เมื่อมองจากเส้นสายสัมพันธ์ของการระบุสังคมมิติ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของชนชั้นนำ เมื่อถามถึงการเลือกชนชั้นนำเพื่อร่วมในการตัดสินใจหรือกิจกรรมร่วมกันของชนชั้นนำ และถามถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้เลือกกับชนชั้นนำที่ถูกเลือก ถ้าหากแบ่งชนชั้นนำออกเป็น 2 ระดับ คือ ชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับต่ำ ปรากฏว่า ชนชั้นนำระดับสูง ซึ่งมีอยู่ 4 คน คือ นายสุรินทร์ นิลคำ นายสมชาย กลิ่นสำภู นายถวิล ดอกยี่ตู่ และนายบุญชู นิลนวล

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทั้งสองนั้น โดยวิธีการทางสังคมมิติพบว่า เส้นโยงความสัมพันธ์ของชนชั้นนำที่เป็นบุคคลมีส่วนในการตัดสินใจของชุมชนนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในกลุ่มของชนชั้นนำระดับสูง มีความสัมพันธ์เกาะกลุ่มกันมาก ในขณะที่ชนชั้นนำระดับต่ำ ๆ มีการเกาะกลุ่มกันน้อย เมื่อมีการระบุการเลือกชนชั้นนำในการทำงานร่วมกัน ปรากฏว่า ชนชั้นนำระดับสูงจะเลือกบุคคลจากชนชั้นนำระดับสูงด้วยกัน ในขณะที่

ชนชั้นนำระดับต่ำ จะให้ความสำคัญในการเลือกชนชั้นนำระดับสูงมากกว่าที่จะเลือกชนชั้นนำในระดับเดียวกัน

ในขณะเดียวกัน แผนภาพที่ 6.4 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำระดับต่ำในองค์การบริหารส่วนตำบลวังกก้ง โดยวิธีการสังคมมิติ (sociometric) พบว่า ชนชั้นนำระดับต่ำส่วนมากเลือกบุคคลจากชนชั้นนำระดับสูงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจหรือทำกิจกรรมชุมชน ดังเห็นได้จากสังคมมิติ (sociogram) โดยทั้งนี้เส้นโยงความสัมพันธ์จากการระบุชนชั้นนำ ชนชั้นนำระดับต่ำจะเลือกบุคคลในระดับเดียวกันเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งผู้ที่เป็นชนชั้นนำระดับสูงที่ผู้เป็นชนชั้นนำระดับต่ำเลือก คือ นายสุรินทร์ นิลคำ นายสมชาย กลิ่นสำภู นายฉวี คอกี่สุน และนายบุญชู นิลนวล แสดงว่าชนชั้นนำระดับสูงในองค์การบริหารส่วนตำบลวังกก้ง มีอิทธิพลต่อบทบาทในการดำเนินงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมาก และยังแสดงถึงการมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันของชนชั้นนำทั้งสองกลุ่ม

จากการที่ผู้ศึกษาได้สังเกตพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมของชนชั้นนำต่อกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้นำและประชาชน สรุปผลการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ได้ดังนี้

1. นายสุรินทร์ นิลคำ

นายสุรินทร์ นิลคำ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผู้ใหญ่โหนด” เกิดที่ ต.วังกก้ง อ.ปราณบุรี ปัจจุบันอายุ 42 ปี เป็นบุตรชายของผู้ใหญ่บ้านผู้ยิ่งใหญ่แห่งหมู่ 1 ต.วังกก้ง เริ่มต้นศึกษาจนจบประถมศึกษาต้นที่โรงเรียนวังกก้ง และต่อมาศึกษาต่อจนจบชั้น ม.ศ.3 ที่โรงเรียนเมืองปราณบุรี และได้ออกมาสานต่อกิจการทำไร่สับปะรดของบิดา มีไร่สับปะรดเป็นของตัวเองถึง 300 ไร่ เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีมาก อาชีพที่ส่งสับปะรดเข้าโรงงาน ส่งผลไม้อื่น ๆ ลงสู่ภาคใต้

นายสุรินทร์ เนื่องจากมีบิดาเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านมาก่อน จึงเป็นที่รู้จักของชาวบ้าน ชาวบ้านให้การเคารพนับถือ จากบารมีที่พ่อสร้างเอาไว้ ประกอบกับตัวนายสุรินทร์เองเป็นคนเก่ง ชอบช่วยเหลือประชาชน ปี 2532 จึงได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ญาติพี่น้องนายสุรินทร์ก็เป็นข้าราชการหลายคน มีเป็นทหารด้วย เป็นผู้มีความกว้างขวาง สนับสนุนกับนักการเมืองระดับชาติของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 3 คนอย่างแน่นแฟ้น

นายสุรินทร์ เป็นคนที่มีบุคลิกเคร่งขรึม ก่อนข้างดู เข้ม พุดน้อย ได้สร้างผลงานไว้อย่างมากมาย ทำให้ประชาชนเคารพนับถือศรัทธา มีความคล่องตัวในการประสานงานทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ มีความรู้อย่างดีเยี่ยม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และในเดือนกรกฎาคมนี้ ตำแหน่งกำนันตำบลวังก้งพ่วงลง นายสุรินทร์เป็นตัวเก็งที่จะได้รับการเลือกตั้งเป็นกำนันคนต่อไป (เลือกตั้งกำนัน 27 กรกฎาคม นี้)

2. นายสมชาย กลิ่นสำภู

นายสมชาย กลิ่นสำภู เกิดที่ตำบลวังก้งพ่วง อำเภอปราณบุรี ปัจจุบันอายุ 40 ปี เป็นบุตรของอดีตผู้ใหญ่บ้าน เริ่มต้นศึกษาที่โรงเรียนวังก้งพ่วง จนจบชั้น ม.ศ.3 แล้วก็ออกมาทำธุรกิจของตนเอง อาชีพหลักเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง เช่น สร้างถนน ขุดบ่อ ถมที่ เป็นต้น นายสมชายปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ตั้งแต่เริ่มขายที่ดินมา ทำให้เป็นเศรษฐีที่ดิน

ในวัยเด็กนายสมชายไม่เคยไผ่ฝืนหรือทะเลาะทะเลาะกันที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำชุมชน อยากจะทำงานเป็นตัวของตัวเองเท่านั้นเอง แต่เป็นเพราะบิดาได้เกษียณอายุในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งตระกูล “เผ่าพันธุ์” ผู้ยิ่งใหญ่แห่งหมู่ 2 ตำบลวังก้งพ่วง ได้สนับสนุนให้นายสมชายเป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงลงรับสมัครและได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อปี 2537 เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านก็พยายามช่วยเหลือประชาชน พัฒนาท้องถิ่น พยายามสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นกับตัวเองท่ามกลางการสนับสนุนของบิดาและตระกูล “เผ่าพันธุ์”

ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2540 เป็นคู่แข่งตำแหน่งกำนันที่ว่างลง โดยคู่แข่งคือผู้ใหญ่สุรินทร์ นิลคำ แต่วิเคราะห์ตามกระแสแล้วเป็นรองผู้ใหญ่สุรินทร์อยู่มากพอตัว เพราะนายสุรินทร์ได้รับแรงหนุนจากนักรบการเมืองผู้ใหญ่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. นายถวิล ดอกยี่สุน

นายถวิล ดอกยี่สุน หรือที่เรียกว่า “กำนันหวิต” เกิดที่บ้านฝั่งท่า ตำบลวังก้งพ่วง เกิดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2480 ปัจจุบันอายุ 60 ปี บิดา-มารดามีอาชีพทำไร่ ชีวิตในวัยเด็กเริ่มศึกษาที่โรงเรียนบ้านเมืองเก่า โรงเรียนบ้านนาห้วย ระหว่างเรียนหนังสือก็รับจ้างขึ้นมะพร้าว ต้นละ 50 สตางค์ ไม่เคยคิดว่าจะมาเป็นผู้นำท้องถิ่น พอจบ ป.4 ก็ออกมาทำไร่ แต่งงานมีครอบครัว

ปี 2512 ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และเริ่มพัฒนาท้องถิ่น สร้างงานในหมู่บ้าน ขอบช่วยเหลือประชาชน เป็นผู้ประสานสภทศ ยกมือไหว้ทุกคนขึ้น

ปี 2526 ได้รับเลือกตั้งเป็นกำนัน เพราะประชาชนทั้งตำบลเชื่อมั่นในการทำงาน เป็นกำนันคนเดียวในปราชญ์บุรีก็ว่าได้ที่มีฐานะจนที่สุด ใช้เงินเดือนกำนันกินอย่างเดียวกับการทำไร่เพียงเล็กน้อย แต่เป็นคนเก่ง เป็นนักประสานงาน มีความคล่องตัว ติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างดี จิตใจกว้างขวาง แต่ไม่ใช่เป็นพวก นักเลง มีคนร้ายมาสมัครเป็นมือปืนแต่ไม่รับ ไม่เคยพกปืนพกแต่ความดีติดตัว นับว่าเป็นผู้ที่มี บทบาทเด่นที่สุดในยุคนั้น

ปี 2533 ประสบอุบัติเหตุทำให้ต้องผ่าตัดสมอง และรอดชีวิตอย่างปาฏิหาริย์ ทำให้บทบาทลดลง ความจำไม่ค่อยดี ปฏิภาณไหวพริบช้าลง และปี 2536 ก็ประสบอุบัติเหตุหล่นสะโพกหัก ทำให้ต้องคามเหล็กที่สะโพก ทำให้ไปไหนมาไหนไม่ค่อยสะดวก

ปี 2540 เดือนกรกฎาคม ก็เกษียณอายุในตำแหน่งกำนัน และพ้นจากตำแหน่งประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้งด้วย

4. นายวสันต์ เผ่าพันธุ์

นายวสันต์ เผ่าพันธุ์ เกิดที่หมู่ 2 ตำบลวังก้ง เกิดเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2510 ปัจจุบันอายุ 30 ปี เริ่มต้นเรียนที่โรงเรียนบ้านวังก้ง (ป.6) โรงเรียนหัวหิน (ม.3) โรงเรียนพรหมานุสรณ์ เพชรบุรี (ม.6) วิทยาลัยพยาบาลศรีธัญญา (อนุปริญญา) ปริญญาตรีครุศาสตร์ (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา) และปริญญาตรีทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง บิดาเป็นชาวนา บิดาเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีบารมีเป็นอย่างมาก มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินสูง เป็นตระกูลที่มีญาติพี่น้องมากในหมู่ 2 วังก้ง มีความกว้างขวางมากทั้งตำบลวังก้ง มีญาติพี่น้องเป็นตำรวจ ทหาร เป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็มี เป็นข้าราชการอื่น ๆ ก็มาก

นายวสันต์ เริ่มต้นรับราชการที่โรงพยาบาลศรีธัญญา ต่อมาย้ายมาอยู่โรงพยาบาลปราชญ์ ระหว่างอยู่โรงพยาบาลปราชญ์ ได้เป็นที่รู้จักของชาวบ้านมากขึ้น คอยช่วยเหลือประชาชน สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เช่น สร้างส้วม 100% เป็นที่ปรึกษาเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน

ต่อมาเกิดองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น จึงได้ทำเรื่องโอนมาเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังภัง ด้วยบารมีที่กว้างขวางของตระกูล “เผ่าพันธุ์” ในตำบลวังภัง

นายวสันต์ เป็นคนรุ่นใหม่ ที่มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นเป็นคนมีชั้นเชิงในการทำงานพอสมควร เนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำงานมาบ้างจึงเด่นมาก ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ เวลาประชาชนมีปัญหาที่จะวิ่งเข้ามาหากันอย่างมาก

นายวสันต์เป็นคนประหยัด ใช้จ่ายไม่สุรุ่ยสุร่าย รู้จักใช้ เป็นคนที่ทำงานยึดกฎระเบียบ บางครั้งก็มีเรื่องขัดใจกับผู้ใหญ่บ้าน กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่บ้างบ่อยครั้ง

5. นายบุญชู นิลนวล (อายุ 58 ปี) เป็นผู้ใหญ่วัยมานาน เป็นคนเก่ง พุดเก่ง มีชั้นเชิงเล่ห์เหลี่ยมสูง มีที่ดินเยอะ (40-50 ไร่) อาชีพทำไร่สับปะรด และขายประกันชีวิต มีตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธานสภาฯ ด้วย เป็นผู้ใหญ่วัยมานานถึง 30 ปีแล้ว จิตใจกว้างขวาง แต่มีใช้นักเลง

6. นางศิริพร เผ่าพันธุ์ (อายุ 43 ปี) มีอาชีพค้าขาย มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีมากคนหนึ่งในตำบลวังภัง เป็นสมาชิกสภาฯ ที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นคนที่กว้างขวาง เป็นพี่สาวของนายวสันต์ เผ่าพันธุ์

7. นายเล็ก หลิมเล็ก และนายวินิตย์ พวงทอง เป็นผู้ใหญ่วัยทั้งคู่ ทั้งคู่สนิทสนมกับผู้ใหญ่สุรินทร์ นิลคำ เป็นอย่างมาก คอยช่วยเหลือดูแลนายสุรินทร์อยู่ตลอดเวลา นายเล็ก หลิมเล็ก เป็นคนพูดจาโผงผาง มีบทบาทสูงในการประชุมสภาฯ ส่วนนายวินิตย์ พวงทอง เป็นคนใจดี ช่วยเหลือชาวบ้านทุกอย่าง แต่เป็นคนไม่ค่อยเชื่อมั่นในตัวเอง การตัดสินใจมักจะต้องปรึกษานายสุรินทร์อยู่เสมอ

จากลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่า ชั้นนำขององค์การบริหารส่วนตำบลวังภัง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า “ชนชั้นนำในชุมชนแต่ละชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด”

โครงสร้างอำนาจชุมชน

การศึกษาถึงลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและโครงสร้างอำนาจในระดับชุมชนในอดีตที่ผ่านมาเน้นมองถึงความสัมพันธ์ของชนชั้นนำและการเมืองภายในชุมชน เป็นการเมืองที่สงบ ไม่มีความขัดแย้ง อาทิ Lucian M.Hank (1975 : 28-29) ที่มองว่าลักษณะโครงสร้างอำนาจในหมู่บ้านเป็นโครงสร้างอำนาจที่สงบไม่มีข้อขัดแย้ง ลักษณะการตัดสินใจในหมู่บ้านจะขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่บ้านและคนสูงอายุในหมู่บ้านเป็นสำคัญ ตลอดจนไม่มีใครคิดจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Herbert P. Phillips (1966 : 38) ที่มองว่า “สังคมไทยเป็นชุมชนที่เงียบสงบ ไม่มีครอบครัวใดที่มีจุดมุ่งหมายที่รวมตัวกันเพื่อครอบงำตำแหน่งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง” แต่ผลการศึกษาในลักษณะเดียวกันในระยะเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่าผลแตกต่างจากโครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิมแล้ว ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526 : 55-59) ศึกษาการเมืองในชุมชนภาคเหนือ ปรากฏว่า “การเมืองภายในชุมชนปรากฏให้เห็นถึงความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ แต่ลักษณะของความขัดแย้งจะไม่ปรากฏให้เห็นในรูปของการเผชิญหน้าแต่จะออกมาในรูปของการกล่าวร้ายต่อกัน” การศึกษาของ นิวัฒน์ จิมพลี (2522 : 97) ศึกษาโครงสร้างอำนาจของชุมชนที่มีอิทธิพลจากลัทธิของศาสนา มองว่า ความขัดแย้งของชนชั้นนำจะมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มและมีวิธีการที่เผชิญหน้า เช่น การประท้วง ขับไล่ และการใช้อำนาจที่ตนมีอยู่เช่น บีบบังคับ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมของความขัดแย้งจากส่วนกลาง” จากที่กล่าวแสดงให้เห็นถึงความแปรเปลี่ยนทางสังคมที่มีผลต่อลักษณะของโครงสร้างอำนาจภายในชุมชนชนบทไทย

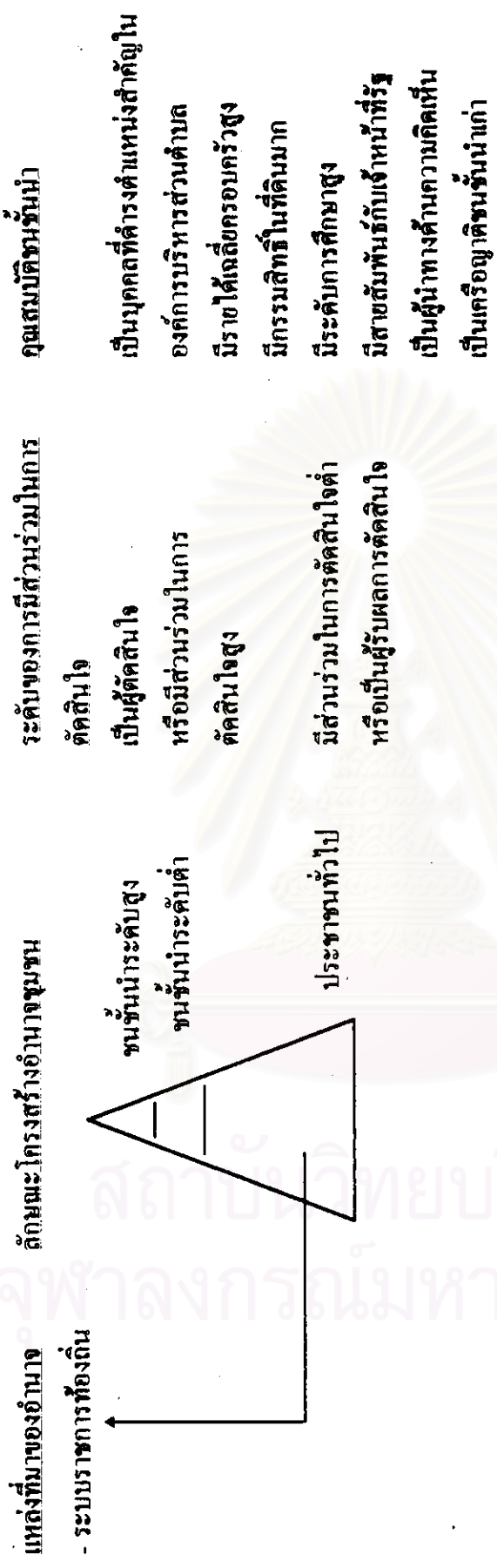
สำหรับการศึกษารุ่นนี้ ผลจากการศึกษาการระบุนชนชั้นนำพบว่า บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญของทั้งสองกลุ่มคือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นชนชั้นนำของชุมชนเหมือนกันทั้งสองชุมชน ยกเว้นองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณที่มี นายเอนก คล้ายเพ็ญ กับ พ.ศ.ต.วิจิตรชาติกิจเจริญ เป็นชนชั้นนำด้วยและเมื่อศึกษาถึงคุณสมบัติของการได้รับการยอมรับเป็นชนชั้นนำแล้วปรากฏในลักษณะเช่นเดียวกันคือ การที่บุคคลจะได้รับยอมรับเป็นชนชั้นนำนั้นต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ โดยมีคุณสมบัติประกอบคือ มีฐานะมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ทางด้านรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การศึกษาสูง การมีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นผู้นำทางด้านความคิดเห็น และเป็นเครือญาติกับชนชั้นนำเก่า ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลได้รับการยอมรับเป็นชนชั้นนำในระดับที่ แตกต่างกัน

เมื่อมีการแบ่งกลุ่มชนชั้นนำออกเป็นชนชั้นนำระดับสูงและชนชั้นนำระดับต่ำแล้ว ปรากฏว่า ชนชั้นนำระดับสูงของแต่ละชุมชนคือ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงในองค์การบริหาร ส่วนตำบลเหมือนกันทั้งสององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำนั้นคือ ผู้ที่ดำรง ตำแหน่งระดับรองลงมา ซึ่งเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเหล่านี้คือ บริวารของกลุ่มชนชั้นนำระดับสูง เป็นส่วนมาก และชนชั้นนำแต่ละระดับนี้จะมีความสัมพันธ์กับระดับของการตัดสินใจในกิจกรรม ของชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชนชั้นนำระดับสูงจะมีบทบาทในการตัดสินใจมาก ส่วนชนชั้น นำระดับต่ำนั้นมีบทบาทในระดับของการช่วยตัดสินใจ ในขณะที่ประชาชนนั้นมีเพียงการรับทราบ ผลของการตัดสินใจ หรือเป็นแรงสนับสนุนผลของการตัดสินใจเท่านั้น ความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6.5 ลักษณะโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง

ตามแผนภาพที่ 6.5 สามารถอธิบายลักษณะโครงสร้างอำนาจของชุมชน คือ กลุ่มที่มีแหล่งอำนาจจากระบบราชการคือ ตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคณะผู้ช่วย ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้นและได้รับการแต่งตั้งจากระบบราชการ

ลักษณะโครงสร้างอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณและองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง ปรากฏว่า ทั้งสององค์การบริหารส่วนตำบลมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ บุคคลที่เป็นชนชั้นนำระดับสูงสุดของพีรามิดนั้นคือ ชนชั้นนำที่ดำรงตำแหน่งระดับสูง ส่วนชนชั้นนำระดับต่ำนั้นเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกับชนชั้นนำระดับสูง แต่มีการดำรงตำแหน่งจากระบบราชการที่มีความสำคัญในระดับรอง

จากผลของการศึกษาดังกล่าว สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะโครงสร้างอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ (องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3) กับองค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง (องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5) มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในแต่ละ องค์การบริหารส่วนตำบลมีชนชั้นนำซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยของชุมชนที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดของพีรามิดสังคม และกลุ่มชนชั้นนำจำนวนน้อยนี้เองเป็นบุคคลที่ยึดครองและผูกขาดอำนาจการตัดสินใจของชุมชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ภายในแต่ละชุมชนมีชนชั้นนำจำนวนน้อยที่ เป็นผู้ผูกขาดอำนาจการปกครองชุมชน

จากข้อสรุปดังกล่าว จึงเป็นการยืนยันสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า “ชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจชุมชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 กับองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย